

■ Orjinal Makale

Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin problem çözme süreçlerinin incelenmesi

Process of problem solving investigation of nurses working in a university hospital

Belgin Yıldırım^{1*} , Nükhet Bađsürer²

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Aydın/Türkiye

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi, Aydın/Türkiye

Öz

Amaç: Araştırma, hemşirelerin problem çözme becerilerini belirlemek amacıyla planlanmış tanımlayıcı bir çalışmadır.

Gereç ve Yöntemler: Çalışma, 15.12.2015-15.05.2016 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 405 hemşire oluşturmuştur. Veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından geliştirilen "Sosyo demografik özellikler veri formu" ve "Problem çözme envanteri"dir.

Bulgular: Hemşireler, problem çözme güveni alt boyutunda aldığı puanların ortalaması 32,15±8,40, yaklaşma kaçınma alt boyutunda aldığı puanların ortalaması 49,60±7,73, kişisel kontrol alt boyutunda aldığı puanların ortalaması 15,80±3,53 problem çözme envanterinden aldığı puanların ortalaması 97,54±15,53'dür.

Sonuç: Çalışmada hemşirelerin problem çözme becerilerinin orta düzeye yakın olduğu belirlenmiştir. Hemşirelere yönelik problemlerle bir durumla karşılaştıklarında nasıl bir yaklaşım izlemeleri gerektiğine dair sürekli eğitim programlarının düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca gelecekte yapılacak çalışmalarda hemşirelerin problem çözme becerilerinin geliştirilmesine yönelik deneysel çalışmalar yapılabileceğini düşünmekteyiz.

Anahtar kelimeler: hemşire; hastane; problem; problem çözme süreci

Sorumlu Yazar*: Belgin Yıldırım, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Aydın/Türkiye

E-posta: byildirim@adu.edu.tr

ORCID: 0000-0001-5451-5526

Gönderim: 06.11.2018 Kabul: 29.01.2019

Doi: 10.21601/ortadogutipdergisi.479194

Abstract

Aim: The study is a descriptive-cross-sectional study planned to determine the problem solving skills of nurses.

Material and Methods: The study was performed between 15.12.2015-15.05.2016. The sample was not selected. The entire universe is planned to be reached. The sample of the study consisted of 405 nurses.

Results: The mean score of the nurses in the problem solving trust sub-dimension was 32.15 ± 8.40 , the mean of the points taken in the approach avoidance sub-dimension was 49.60 ± 7.73 , and the mean score of the scores in the personal control sub-dimension was 15.80 ± 3.53 from the inventory of problem solving. The mean score of the patients was 97.54 ± 15.53 .

Conclusion: In the study, problem solving skills of nurses were found to be close to medium level. It is recommended that continuous training programs should be organized on what kind of an approach to nurses should face when they encounter a problematic situation. In addition, we believe that experimental studies can be carried out to develop problem solving skills of nurses in future studies.

Keywords: nurse; hospital; problem; problem solving process

Giriş

Hızla gelişen dünyamız hemşirenin çok yönlü yetiştirilmesini ve yaşamı boyunca karşılaştığı zorluklarla mücadele edebilmesini gerekli kılmaktadır. Çağın gerektirdiği yeniliklere uyum sağlamak, hemşirelerin kendilerini her yaşta geliştirmelerini sağlamak toplumların gelişimi içinde önemlidir [1]. Her meslek alanında olduğu gibi hemşirelerinde kendilerini yenilemeleri, bilgilerine yenilerini ekleyerek bakım kalitesini arttırmalıdır.

Hemşirelik; birey/aile/toplumla sağlık ve hastalık durumunda gereksinim duyduğu yardımı sağlayan uygulamalı sağlık disiplini. Hemşirelik; bireyin/ailenin/toplumun sağlığını koruyan geliştiren ve iyileşmelerine yönelik hizmetlerin planlanmasını, örgütlenmesi, uygulanmasını sağlayan bir meslektir. Hemşireler bireylerin, doğumdan ölümüne kadar geçen süre içinde sağlık ve hastalık durumlarında yer alır, bakım, tedavi ve danışmanlık hizmeti verir [1-3].

Hemşirelik; fert, aile ve toplumun sağlığının korunması ve gelişmesine yardımcı olan, hastalık durumunda ise kişinin iyileşmesi ve eski durumunu yeniden kazanmasını amaçlayan bir meslektir. Hemşireler, hekimler gibi sadece hastalık durumunda değil, sağlığın sürdürülmesinde de fertlerin hep yanında görevdedirler. Bir hekim günde 3-4 saatini hastasına ayırabiliyorken, hemşireler günün 24 saatini hastaları ile birlikte geçirmektedir. İşte bu nedenle ki hemşireler hukuki ve cezai sorumluluklarını bilmeli ve bu doğrultuda görevini yerine getirirken hem kendini hem de hastayı korumak adına hizmet vermesi gerekmektedir [1-3].

Hemşirelik mesleği hastaların yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, hastaların karşılaştıkları

problemleri etkili biçimde hemşirelerin çözebilmesi, meslek hayatında da kendilerine olan güvenlerini de artıracaktır. Hemşireler karşılaştıkları problemlerde çözümlerine yönelik, hukuki ve cezai sorumluluklarını bilmeli ve bu doğrultuda görevlerini yerine getirirken hem kendilerini hem de hastalarını korumalıdır[1-3].

Hemşireler klinik ve sahada çalışırken birey/aile/toplumda her geçen gün farklı problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bu sorunların çözümüne yönelik yeni problem çözme yöntemleri kullanılmalı ve bunları geliştirmelidirler. Bunları geliştirirken otonomi, eleştirel düşünme, iletişim, karar verme konularında okuyarak ve bu konulardaki eğitimlere katılarak gelişimlerini sağlayabilirler [2,3].

Hemşirenin çalıştığı alanlarda ortaya çıkan sorunlara kaliteli, etkili, kararlı uygun çözümler bulabilmesi önemlidir. Hemşirelik bakımının niteliğinin artırılmasına yönelik ihtiyaç açıktır. Hemşirelerin tüm düşünme becerilerine sahip olarak ve bunları kullanarak problem çözme becerilerine sahip olması ve geliştirmesi gereklidir [4-6].

Problem, karmaşık, sıkıntılı, istenmeyen durumlar olarak ifade edilmektedir. Problem çözme becerisi hemşirelerin içinde buldukları gruba ve yaşadıkları çevreye etkin bir biçimde uyum sağlamalarına yardım eder. Problem çözme sistematik bir yaklaşımdır. Hemşireler kendi bireysel sorunları ile başa çıkmaya çalışırken, iş yerinde her an stresli ve akut durumlarda yaşamaktadırlar. Hemşireler, çalıştıkları kurumlarda yaşadıkları karmaşık ve hızlı değişen problemlerde çözüm aramak zorunda kalmaktadırlar. Hemşirelerin çalıştıkları kurumlardaki hastalarının gereksinimlerinin karşılanmasında problem çözme becerilerini etkin biçimde kullanmaları gerekmektedir.

Bu nedenlerden dolayı çalışmamızda "Hemşirelerin problem çözme düzeyi ne düzeydedir?", "Hemşirelerin aldıkları problem çözme eğitimi problem çözme düzeylerini etkiler mi?", "Hemşirelerin çalıştıkları birim problem çözme düzeylerini etkiler mi?" sorularına yanıt aranmaktadır.

Araştırma, hemşirelerin problem çözme becerilerini belirlemek amacıyla planlanmıştır. Araştırma bulgularının konu ile ilgili literatüre ve kurum yönetimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Gereç ve Yöntemler

Bu çalışma, tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Araştırmada hemşirelerin problem çözme becerilerini ve bununla ilgili olarak ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Aydın ilindeki bir üniversite hastanesi'nde 15.12.2015-15.05.2016 tarihleri arasında araştırma yapılmıştır. Çalışmanın evrenini, üniversite hastanesinde çalışan toplam 530 hemşire oluşturmuştur. Çalışmada örneklem hesabına gidilmeyerek, evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak raporlu ve izinli olan, yeni görevlendirme, süt izninde olan, katılmak istemeyen hemşirelere ulaşılamamıştır. Çalışmada hemşirelerin %76.41'ine ulaşılmıştır. Araştırmanın örneklemini 355 kadın 50 erkek hemşire toplam 405 hemşire oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında "Sosyo demografik özellikler veri formu" ve "Problem çözme envanteri" kullanılmıştır. AADÜ Tıp Fakültesi Girişimsel olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 53043469-050.04.04/2016 sayılı ve tarihli etik kurul kararı ile onay alınmıştır.

Sosyodemografik özellikler veri formu

Araştırmacılar tarafından ilgili literatür [1,2,3,4,5,6,7,8,9] incelenerek yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışma şekli, çalışma pozisyonu, gelir durumu, hobiler, problem çözme becerisi eğitimi alma, iletişim eğitimi alma, stresle başa çıkma eğitimi alma durumları gibi sorulara yer verilmiştir.

Problem çözme envanteri

Heppner ve Peterson (1982)'de [7,8] geliştirilmiş, Şahin, Şahin ve Heppner (1993) [9] tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Envanter kendini değerlendirme türü olup ergen ve yetişkinlere uygulanabilmektedir. Envanter, bireyin problem çözme davranışını, yaklaşımlarını, ne düşündüklerini değerlendirir. Bireyin kendini algısını da ölçmektedir. Madde sayısı 35'tir. Likert tipi 1 puan ile 6 puan arasında puanlanan bir ölçektir. Puanlaması, kullanımı ve değerlendirilmesi kolaydır, yanıtlamak için zaman sınırı bulunmamaktadır, yanıtlama süresi 15 dakikadır. Sorular cevaplanırken, "Burada sözü edilen

davranışı ben ne sıklıkla yaparım" sorusunu birey kendine sorar. Her zaman katılıyorum "1", çoğunlukla katılıyorum "2", sık sık katılıyorum "3", arada sırada katılıyorum "4", ender olarak katılıyorum "5", hiçbir zaman katılmıyorum "6" ifadeleri vardır. Problem çözme ile ilgili negatif ve pozitif yargılardan oluşan maddeler rastgele sıralanmaktadır. Negatif olan maddeler puanlamada tersine çevrilmektedir (1,2,3,4,11,13,14,15,17,21, 25,26,30,34). Maddelerin bazıları puanlama dışı tutulmaktadır (9,22,29). Ölçekte 32 madde değerlendirilmekte olup; 32 en düşük puan, 192 en yüksek puandır. Ölçekten alınan yüksek puan, bireyin kendini problem çözme konusunda yetersiz, düşük puan ise yeterli olarak algıladığını gösterir. Problem çözme güveni (PÇG):(5,10,11,12,19,23,24,27,33,34,35), Yaklaşma-kaçınma ise (YK):(1,2,4,6,7,8,13,15,16,17,18,20,21,28,30,31), Kişisel kontrol (KK):(3,14,25,26,32) maddelerinden oluşan üç alt boyutu vardır [9].

Problem çözme envanterinin cronbach's alpha değerleri incelendiğinde; Problem Çözme Güveni 0,79, Yaklaşma Kaçınma Boyutu 0,62, Kişisel Kontrol Boyutu 0,62, Problem Çözme Toplam Puan 0,78'dir [9].

Araştırma, SPSS 20.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Sonuçlar %95'lik güven aralığında, $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Sayı, yüzde, ortalama, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis H -kare testi kullanılmıştır.

Tablo 1'de hemşirelerin sorulara verdikleri cevapların güvenilirlik analizi yapılmıştır. Problem çözme envanterinin toplam puan ve alt boyutlarının Cronbach's Alpha değeri oldukça güvenilir aralıkta yer almaktadır.

Tablo 1. Hemşirelerin problem çözme envanter puanları

Toplam Puan ve Alt Boyutları	Problem çözümede yeterli	Problem çözümede yetersiz
Problem Çözme Güveni	11	66
Yaklaşma Kaçınma Boyutu	16	96
Kişisel Kontrol Boyutu	5	30
Problem Çözme Toplam Puan	32	192

Değerlendirmeye 32 madde alınmıştır. Ölçekten alınabilecek 32 en düşük puan, 192' en yüksek puandır. En düşük puanı 11 olan problem çözme güveni alt boyutunun puanı, 66 en yüksek puandır. En düşük puan 5 olan kişisel kontrol alt boyutunun 30 en yüksek puandır. En düşük puanı 16 olan yaklaşma kaçınma alt boyutunun 96 en yüksek puandır [9].

Problem Çözme güveni bireyin yeni problemleri çözmeye yönelik inancını belirtir. Yaklaşma-kaçınma ise gelecekte bir

problemlerle karşılaştığında problem çözme çabalarını yeniden gözden geçirmesi ve değişik alternatif çözümler için araştırma yapmasını ifade eder. Kişisel kontrol ise sorunlu durumlarda bireylerin kontrolünü sürdürme becerisini gösterir [7-9].

Bulgular

Hemşirelerin demografik özelliklerinin dağılımı Tablo 2'te verilmiştir.

Tablo 2. Hemşirelerin demografik özelliklerinin dağılımı

Demografik Özellikler	Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	355 87.7
	Erkek	50 12.3
Yaş	20 yaş altı	50 12.3
	21-25 yaş arası	173 42.7
	26-30 yaş arası	103 25.5
	31 yaş üstü	79 19.5
Medeni Durum	Evli	134 33.0
	Bekar	259 64.0
	Diğer (Dul, Boşanmış)	12 3.0
Öğrenim Düzeyleri	Sağlık Meslek Lisesi	144 35.6
	Ön Lisans	59 14.6
	Lisans	183 45.1
	Yüksek Lisans	19 4.7
Çalışma Yılı	5 Yıl ve Altı	275 67.9
	6-10 Yıl arası	91 22.5
	11 Yıl ve Üstü	39 9.6
Çalışma Pozisyonu	Servis Hemşiresi	373 92.1
	Sorumlu Hemşire	22 5.4
	Eğitim Hemşiresi	2 0.5
	Poliklinik Hemşiresi	8 2.0
Ekonomik Durum	Düşük	135 33.3
	Orta	256 63.2
	İyi	14 3.5
Samimi Arkadaş	Samimi Arkadaşı Yok	67 16.5
	Bir Samimi Arkadaş	48 11.9
	İki Samimi Arkadaş	87 21.5
	Üç Samimi Arkadaş	69 17.0
	Dört Samimi Arkadaş	44 10.9
Beş Samimi Arkadaş	90 22.2	
Kitap Okumak	Evet	221 54.6
	Hayır	184 45.4
Müzik Dinlemek	Evet	301 74.3
	Hayır	104 25.7
Sinemaya Gitmek	Evet	221 54.6
	Hayır	184 45.4
Spor Yapmak	Evet	180 44.4
	Hayır	225 55.6
Diğer (seyahat etmek, ev işleri, dantel yapmak)	Evet	41 10.1
	Hayır	364 89.9
Toplam	405	100.0

Araştırmaya katılan hemşirelerin %42,7'sinin 21-25 yaş arasında olduğunu, %87,7'sinin kadın olduğu, %45,1'inin lisans mezunu olduğu, %67,9'unun 5 yıl ve altı süredir çalıştığı, %92,1'inin servis hemşiresi olarak görev yaptığı ve %63,2'sinin gelir düzeyinin orta derecede olduğunu ifade ettikleri saptanmıştır. Hemşirelerin %87,2'sinin samimi arkadaşına sahip olduğu, %54,6'sının kitap okuduğu, %74,3'ünün müzik dinlediği, %54,6'sının sinemaya gittiği gibi çeşitli aktivitelerde buldukları gözlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelerin demografik özelliklerinin dağılımı

Eğitim Alma Özellikleri	Sayı	%
Problem çözme eğitimi alma durumu	Evet	144 35,6
	Hayır	261 64,4
Problem çözme eğitimi türü	Eğitim almayanlar	270 66,7
	Seminer	35 8,6
	Ders-okul	87 21,5
	Hizmet içi eğitim	13 3,2
İletişim eğitimi alma durumu	Evet	257 63,5
	Hayır	148 36,5
İletişim eğitimi türü	Eğitim almayanlar	163 40,2
	Seminer	48 11,9
	Ders-okul	164 40,5
	Hizmet içi eğitim	30 7,4
Stresle başa çıkma eğitimi alma durumu	Evet	159 39,3
	Hayır	246 60,7
Stresle başa çıkma eğitimi türü	Eğitim almayanlar	258 63,7
	Seminer	34 8,4
	Ders-okul	89 22
	Hizmet içi eğitim	24 5,9
Toplam	405	100.0

Hemşirelerin cinsiyetleri ile kişisel kontrol becerileri arasında anlamlı fark görülmüştür ($p < 0.05$). Hemşirelerin yaş değişkeni ve medeni durum, çalışma yılı, çalışma pozisyonu, samimi arkadaş, hobi olarak sinemaya gitme, spor yapma, kitap okuma, problem çözme envanteri toplam puanı ve alt boyutlarının puanları ile yapılan istatistiksel analizde anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$). Çalışma bulgularından, problem çözme envanteri toplam puan ve alt boyut toplam puanları değerlendirildiğinde; kitap okuma, müzik dinleme gibi etkinliklerin problem çözümlerini artırdığı gözlenmiştir. Hemşirelerin yaklaşma kaçınma ve kişisel kontrol alt boyutu ile kitap okuma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca hemşirelerin kişisel kontrol becerileri ve problem çözme envanteri toplam puanları ile müzik dinlemeleri arasında istatistiksel açıdan bir farklılık saptanmıştır.

Hemşirelerin problem çözme kişisel kontrol alt boyutu ile

öğrenim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenirken ($p<0.05$); diğer alt boyutlarda ve toplam puanda belirlenmemiştir ($p>0.05$). Çalışmaya katılan hemşirelerin çalıştıkları birim ile problem çözme güven becerileri arasında istatistiksel açıdan bir farklılık görülmez iken ($p>0.05$); yaklaşma kaçınma becerileri, kişisel kontrol becerileri problem çözme envanteri toplam puanları arasında istatistiksel açıdan bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$).

Hemşirelerin demografik özelliklerinin dağılımının devamı Tablo 3'te verilmiştir.

Araştırmada hemşirelerin %64,4'ünün problem çözme eğitimi almadıklarını ifade etikleri saptanmıştır. Çalışmaya katılan hemşirelerin problem çözme eğitimi alma durumları ile toplam envanter ve alt boyut puanları arasında anlamlı fark belirlenmiştir ($p<0,05$).

Hemşirelerin Problem Çözme Envanteri Puan Dağılımları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Hemşirelerin Problem Çözme Envanteri Puan Dağılımları

Envanter ve Alt Boyutları	Min.	Max	Ortalama $\pm$ SS
Problem Çözme Güveni	12,00	60,00	32,15 $\pm$ 8,40
Yaklaşma Kaçınma Boyutu	29,00	72,00	49,60 $\pm$ 7,73
Kişisel Kontrol Boyutu	7,00	29,0	15,80 $\pm$ 3,53
Toplam Puan	56,00	155,00	97,54 $\pm$ 15,53

Çalışmadaki hemşirelerin problem çözme güveni alt boyutunda aldığı puanların ortalaması 32,15 $\pm$ 8,40; yaklaşma kaçınma alt boyutunda aldığı puanların ortalaması 49,60 $\pm$ 7,73; kişisel kontrol alt boyutunda aldığı puanların ortalaması 15,80 $\pm$ 3,53; problem çözme envanterinden aldığı puanların ortalaması 97,54 $\pm$ 15,53 olduğu belirlenmiştir.

Tartışma

Problem çözmenin gerekliliğini benimseyen hemşireler, bu becerilerini çalışma alanlarında da kullanabileceklerdir. Hemşirelik mesleğinde problem çözme becerisi nitelikli bir hemşirede var olması gereken profesyonel bir beceridir. Problem çözme becerisinin kullanımı çalışma birimlerine göre farklılaşmaktadır. Araştırmada "Hemşirelerin çalıştıkları birimlerin problem çözme düzeylerini etkiler mi?" sorusuna yanıt aranmıştır. Bununla ilgili olarak hemşirelerin çalıştıkları birim ile problem çözme becerileri arasında yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol ve problem çözme envanteri toplam puanları arasında fark saptanmıştır ($p<0.05$). Çalışılan birimler göz önüne alındığında bu farklılıkların aynı serviste birkaç bölümün bir arada bulunmasından kaynaklanabileceği gibi dahiliye ve

cerrahi birimlerinin yoğun yerler olması, hemşirelerin daha çok problem çözmek zorunda kalmalarından kaynaklanabilir.

Çalışmada yaklaşma kaçınma alt boyutu ile gelir düzeyi arasında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$). Bu sonuç, gelir düzeyinin hemşirenin problemi çözme çabalarında değişik alternatif çözümler düşünmesinde etkili olabileceği düşünülebilir.

Hemşirelerin cinsiyetleri ile kişisel kontrol becerileri arasında anlamlı fark görülmüştür ($p<0.05$). Ülkemizde erkek hemşireler yakın bir zaman öncesinde mesleğe katılmıştır. Bu nedenden dolayı bu konuda yapılan çalışmalar azdır. Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda cinsiyet ile problem çözme becerisi arasında istatistiksel olarak fark belirleyen ve belirlemeyen araştırmalar mevcuttur [2,10,12-17]. Bu konuda daha fazla çalışmaya olan ihtiyaç açıktır.

Hemşirelerin yarısından fazlasının problem çözme eğitimi almamalarına rağmen envanter toplam puanı ve alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın bulunmasının bu konularda alınan eğitimlerin ne kadar önemli olduğu ve problem çözümünde etkili olduğu sonucunu göstermiştir. Araştırma sorumuza yanıt olarak, hemşirelerin aldıkları problem çözme eğitimleri problem çözme becerilerini olumlu yönde etkilemiştir diyebiliriz. Kurumda verilecek olan eğitimlerin bu konularda yeniden düzenlenmesi önerilebilir.

Çalışmaya katılan hemşirelerin öğrenim düzeyleri ile kişisel kontrol alt boyutu arasında anlamlı bir fark saptanırken; bu alanda yapılmış çalışmalarda farklı bulgulara rastlanmaktadır. Ülkemizde bu konuda yapılan çalışmalarda öğrenim düzeylerinin problem çözme becerileri üzerine fark yaratmadığını belirten çok sayıda araştırma vardır [10-13,15,16,18-20,22-24]. Ayrıca eğitim düzeyinin olumlu yönde etkilediğini belirten araştırma sonuçları da mevcuttur [2,14,21]. Bu konuda yapılacak araştırmalara olan ihtiyaç açıktır.

Araştırmada hemşirelerin çalışma yılı, çalışma pozisyonlarının problem çözme becerilerini etkilemediği görülmüştür. Çalışma bulgumuza paralel olarak benzer bulguyu ifade eden Erdem'in 2001 yılında yaptığı araştırmasında, hemşirelerin çalışma yılı ve çalışma pozisyonlarının problem çözme becerilerini etkilemediğini bulmuştur [25].

Çalışmadaki araştırma sorularından biri olan "hemşirelerin problem çözme düzeyi ne düzeydedir?" Sorusuna, çalışmadaki hemşirelerin problem çözme envanteri ve alt boyutlarında aldıkları puan ortalamalarının orta düzeye yakın olduğu görülmüştür (Tablo 5). Bu sonuçlar hemşirelerin sorunla yüz yüze gelmekten ya da sorunun çözümünden biraz kaçma davranışında da bulunabileceklerini bize düşündürmektedir.

Bu sonuca da yaklaşma-kaçınma boyutunun anlamından çıkarsama yapılarak varılmıştır. Çalışmadan elde edilen problem çözme envanteri toplam puanı incelendiğinde; hemşirelerin karşılaştıkları sorunlarda bunların çözümüne yönelik ortada bir fikre sahip oldukları düşünülmekte bu konularda hemşirelerin desteklenmelerinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Hemşirelerin problem ile karşılaştıklarında problemi kontrol edebilme duygularını ifade eden kişisel kontrol boyutundan elde edilen sonuçları orta düzeyde denilebilir. Ülkemizdeki hastanelerde bürokratik yapı düşünüldüğünde bu hastanelerde çalışan hemşireler sorunla karşılaştıklarında problemi çözmek için karar verirken bağımlı olmaları sebebiyle kişisel kontrolde daha etkili bir davranışta bulunamadıkları söylenebilir.

Sonuç

Çalışmada hemşirelerin problem çözme becerileri kötü olmamakla birlikte ortaya yakın bir düzeyde olduğu; ayrıca hemşirelerin kitap okuma, müzik dinleme ve eğitim düzeyleri ile problem çözmelerinin arttığı gözlenmiştir. Hemşireler herhangi bir sorunla karşılaştıklarında çözmek için istek duyduklarını ve bu istek düzeylerinin gelir durumlarına göre değiştiği görülmüştür. Hemşirelere yönelik problemler bir durumla karşılaştıklarında nasıl bir yaklaşım izlemeleri gerektiğine dair sürekli eğitim programlarının düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca gelecekte yapılacak çalışmalarda hemşirelerin problem çözme becerilerinin geliştirilmesine yönelik deneysel çalışmalar yapılabileceğini düşünmekteyiz. Hemşirelik eğitim müfredatındaki derslere problem çözme becerini geliştirecek konuların eklenmesi öğrenci hemşirelerde mezuniyet sonrası ortaya koyacakları davranışları da etkileyecektir. Yeni mezun hemşirelere ve çalışan hemşirelere de bu eğitimlerin verilmesi ve uygulamaya geçirilmesi ise zorunluluktur. Araştırma verileri değerlendirildiğinde problem çözme konusunda eğitim alanlarla almayanların problem çözme puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunması eğitimlerin verilmesi gerektiğini vurgular niteliktedir. Hastanelere yeni başlayan ve çalışan her hemşireye problem çözme envanteri uygulanmalı ve eksikliklerine yönelik eğitim gereksinimleri belirlenmeli ve bunlara yönelik sürekli eğitim programları verilmesi gerektiği önerilmektedir.

Çıkar çatışması / finansal destek beyanı

Bu yazıdaki hiçbir yazarın herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Yazının herhangi bir finansal desteği yoktur.

Kaynaklar

1. Yıldırım B, Özsoy SA: Hemşirelikte Eleştirel Düşünme Uygulamalı Yaklaşım. Aydın Tuna Matbaacılık; 2010.
2. Akın S, Güngör İ, Mendi B, Şahin N, Bizat E, Duma Z. Üniversite öğrenimlerini sürdüren hemşirelik bölümü öğrencilerinin problem çözme becerileri ve iç-dış kontrol odağı algısı. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2007; 4: 30-36.
3. Kelleci M, Gölbaşı Z, Doğan S, Tuğut N. Entegre eğitim programında öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerileri: Bir izlem çalışması. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi 2011; 19: 23-28.
4. Hoyt P. An international approach to problem solving for better health nursing™ (PSBHN). International Nursing Review 2007; 54: 100-106.
5. Yoo MS, Park JH. Effect of case-based learning on the development of graduate nurses' problem-solving ability. Nurse Education Today 2014; 34: 47-51.
6. Yıldırım B. Sağlık profesyonellerinde eleştirel düşünme. Ay F. (Eds). Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2018; 135-49.
7. Heppner PP, Petersen C. The development and implications of a personal problem-solving inventory. Journal of Counseling Psychology 1982; 29: 66-75.
8. Heppner PP. The problem solving inventory, manual consulting. Psychologist Press 1988; 26.
9. Şahin N, Sahin NH, Heppner PP. Psychometric Properties of the problem solving inventory in a group of Turkish university students. Cognitive Therapy Research 1993; 17: 379-439.
10. Küçük İ. Hastane ortamında yönetici hemşirelerin problem çözme becerilerini etkileyen bazı faktörler. Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul; Türkiye 2013.
11. Polat H. Hemşirelerin problem çözme becerileri ve atılganlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Aydın; Türkiye 2013.
12. Şahin P. Hemşirelerin problem çözme becerilerinin çeşitli demografik özellikleri ile ilişkisi (Adnan Menderes Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi örneği). Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul; Türkiye 2015.

13. Kanbay Y, Aslan Ö, Işık E, Kılıç N. Hemşirelik lisans öğrencilerinin problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 2013; 3: 244-51.
14. Olgun N, Öntürk ZK, Karabacak Ü, Aslan FE, Serbest Ş. Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerileri: bir yıllık izlem sonuçları. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2010; 1: 188-93.
15. Yıldırım B, Koç ŞÖ, Karabudak SS. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin problem çözme becerileri ile öğrenme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2014; 3: 859-82.
16. Yılmaz E, Karaca F, Yılmaz E. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2009; 12: 138- 48.
17. Yüksel A. Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme öz değerlendirme sonuçları ve etkileyen faktörler araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 2015; 2: 37-49.
18. Çiçekoğlu P. Acil servislerde ve kliniklerde çalışan hemşirelerin problem çözme becerilerini algılamaları. *Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. İzmir: 2005.
19. Erkuş B, Bahçecik N. Özel hastanelerde çalışan yönetici hemşirelerin ve hemşirelerin eleştirel düşünme düzeyi ve problem çözme becerileri. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2015; 5: 1-9.
20. Erzincanlı S. Hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimleri ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Hemşirelik Programı Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. İzmir; 2010.
21. Kelleci M, Gölbaşı Z. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2004; 8: 1-8.
22. Terzioğlu F. The perceived problem-solving ability of nurse managers. *Journal of Nursing Management* 2006; 14: 340-47.
23. Yıldız H. Hemşirelerin tükenmişlik düzeylerinin ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Ankara; 2009.
24. Karakurt N, Ekinci M. Hemşirelerin algıladıkları sosyal destek ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2015; 4: 574-93.
25. Erdem Y. Yüksekokul ve sağlık meslek lisesi mezunu hemşirelerin problem çözme becerileri. *Yeni Tıp Dergisi* 2001; 18: 11-13.